

Vergaderjaar 2020–2021

33 495

Financiële positie van publiek bekostigde onderwijsinstellingen

Nr. 118

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP EN VOOR BASIS- EN VOORTGEZET ONDERWIJS EN MEDIA

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 oktober 2020

Met deze brief sturen we uw Kamer voorafgaand aan de begrotingsbehandeling OCW de cijfers over de financiële positie van de onderwijsinstellingen over 2019. We sturen deze brief mede in het kader van het departementale programma «Onderwijsgeld; het verhaal achter de cijfers» waar we meerjarig werken aan versterking van de transparantie en de verantwoording van besturen.

We willen er wel bij aantekenen dat het nog te vroeg is om de cijfers te duiden. Dat vereist zorgvuldigheid en doen we daarom in december, met de *Financiële Staat van het Onderwijs 2019*. Daarmee presenteert de Inspectie van het Onderwijs haar analyse van de financiële ontwikkelingen in alle sectoren.

Financiële resultaten positief: extra geld laat beschikbaar

De resultaten van de besturen waren in 2019 positief, er bleef geld over. De voor de hand liggende verklaring daarvoor is het convenantsgeld dat OCW eind dat jaar beschikbaar stelde. Het primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo) ontvingen elk € 150 mln. Daarnaast is in 2019 de normale loonbijstelling uitgekeerd, waaruit voor het personeel in het po in februari 2020 op basis van de nieuwe cao een eenmalige uitkering is verstrekt van in totaal € 170 mln.

Het wetenschappelijk onderwijs (wo) ontving in december 2019 ruim € 96 mln. Doordat het geld laat in het jaar beschikbaar kwam, kwam het in de resultaten over 2019 terecht, en daarmee ook in het eigen vermogen. Wij gaan er vanuit dat deze middelen in 2020 tot besteding komen. Voor het volledige financiële beeld over 2019 verwijzen we naar bijlage 1. In bijlage 2 staan de meest recente cijfers over het mogelijk bovenmatig eigen vermogen van besturen.

Corona

Het valt nog niet te zeggen welke gevolgen de coronacrisis heeft voor de financiële positie van de besturen. Ze moesten snel overschakelen op andere werkvormen en hadden extra uitgaven voor automatisering, klimaatinstallaties en personeel. In het wo vielen inkomsten weg doordat onderzoeksopdrachten uitbleven en ander onderzoek vertraging opliep.

Op de resultaten over 2019 heeft dat vanzelfsprekend geen invloed. Maar de crisis zal mogelijk een negatief effect hebben op de resultaten over 2020 en de meerjarige continuïteitscijfers. Ook de gevolgen van het extra geld uit een aantal coronamaatregelen die door het kabinet zijn genomen worden dan zichtbaar.

Verwerking groot onderhoud

Op dit moment rondt de werkgroep die onderzoek deed naar de boekhoudkundige manier waarop instellingen geld opzijzetten voor groot onderhoud haar activiteiten af. Dat onderzoek was nodig omdat de Raad van de Jaarverslaggeving had vastgesteld dat sommige schoolbesturen dat doen met een methode die ertoe zal leiden dat hun jaarverslagen mogelijk worden afgekeurd. Het gaat hoofdzakelijk om po en vo, en een enkele mbo-instelling. De vaststelling van de Raad leidde tot Kamervragen en daarom hebben we de werkgroep om advies gevraagd. Het advies en onze reactie daarop zullen we bij de *Financiële Staat van het Onderwijs 2019* aan u voorleggen.

Maatschappelijke thema's

Vorig jaar zijn maatschappelijke thema's aangewezen voor de verslagjaren 2019 en 2020 voor het po en vo.¹ Bij de reactie op de *Financiële Staat van het onderwijs 2019* in december 2020 rapporteren we over de eerste opbrengsten van de beleidsthema's po en vo in het jaarverslag.

In 2020 vervangen we in het vo het thema vmbo techniek door het thema verantwoording convenantmiddelen aanpak lerarentekort. Daarnaast vragen we de besturen in het po en vo zich te verantwoorden over het thema COVID-19. De besturen zullen hier voor het einde van het jaar nader over geïnformeerd worden.

Afsluitend

Zoals gezegd komt deze brief eigenlijk te vroeg voor een goede analyse van de financiële situatie van het onderwijs. In december hebben we daar met de *Financiële Staat van het Onderwijs 2019* wel meer zicht op. We gaan er dan graag met uw Kamer over in gesprek.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
I.K. van Engelshoven

De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,
A. Slob

¹ Kamerstuk 33 495, nr. 116. De po en vo thema's zijn: strategisch personeelsbeleid; passend onderwijs; allocatie van middelen naar schoolniveau; werkdruk, onderwijsachterstanden, vmbo techniek.

Financiële positie per onderwijssector*1.1 Primair en voortgezet onderwijs*

Het gerealiseerde resultaat in het po is € 189 mln. Dat is aanzienlijk hoger dan in 2018. Een belangrijke oorzaak is de € 150 mln. die schoolbesturen eind 2019 ontvingen uit het convenant aanpak lerarentekort. Schoolbesturen konden het geld niet op korte termijn inzetten, waardoor het in het resultaat is beland. Daarnaast is in 2019 een groot deel van de arbeidsvoorwaardenmiddelen geboekt, terwijl de lasten hiervan in 2020 vallen. Zonder het convenantsgeld is het resultaat over 2019 in het po € 39 mln. Dat is meer dan begroot en ook meer dan in 2018.

Ook in het vo is het gerealiseerde resultaat over 2019 hoger dan begroot: € 185 mln. Zonder het convenantsgeld is het resultaat lager (€ 35 mln.), maar nog steeds hoger dan begroot. Het is wel lager dan in 2018, want toen was het resultaat € 91,4 mln.

Volgens besturen ontstaan de hoge resultaten mede door de onvoorspelbaarheid van de bekostiging en door de communicatie erover. Daarom vereenvoudigen we de bekostiging in het po en vo, zodat schoolbesturen gemakkelijker meerjarig financieel kunnen plannen. Het wetsvoorstel voor het vo heeft uw Kamer al aangenomen. Daarnaast gaan we ervan uit dat schoolbesturen de loon- en prijsbijstelling meenemen in hun begroting. Wij proberen op onze beurt zo vroeg mogelijk in het jaar te communiceren over de loon- en prijsbijstelling. Een scherpere begroting zal er toe leiden dat realisaties dichter bij de begroting uitkomen. Door beheerst negatief te begroten, kan mogelijk bovenmatig eigen vermogen geleidelijk en gecontroleerd worden ingezet voor het onderwijs.

Het mogelijk bovenmatig eigen vermogen is een belangrijk thema voor schoolbesturen in gesprekken met de belangrijkste belanghebbenden. De nieuwe formule voor de signaleringswaarde van de inspectie (zie hiervoor onze brief van 29 juni 2020) zal belangrijk zijn voor dit gesprek. De signaleringswaarde wordt vanaf verslagjaar 2020 een verplicht onderdeel van de financiële verantwoording.

Tabel 1: Begroot en gerealiseerd resultaat po, in miljoenen, en het verschil hiertussen voor 2016–2019

Jaar	Begroting	Resultaat	Vershil
2016	- 49.5	74.3	123.8
2017	- 68.6	106.4	175.0
2018	- 63.8	5.0	68.8
2019	- 72.6	189.7	262.3

* door afronding kunnen verschillen achter de komma ontstaan

Tabel 2: Financiële kengetallen po 2015–2019 (2015–2019 = gerealiseerd, 2020–2022 = prognoses van de besturen)

Jaar	Liquiditeit	Solvabiliteit I	Solvabiliteit II (inclusief voorzieningen)	Rentabiliteit
2015	2,63	0,61	0,73	0,4
2016	2,70	0,61	0,74	0,7
2017	2,80	0,61	0,74	1,0
2018	2,69	0,60	0,73	0,0
2019	2,78	0,60	0,74	1,7
2020	2,50	0,59	0,73	- 1,5
2021	2,51	0,59	0,73	- 0,4
2022	2,55	0,58	0,72	0,0

* Rentabiliteit wordt weergegeven als percentage, de andere drie kengetallen als proportie.

Tabel 3: Begrote en gerealiseerde resultaat vo, in miljoenen, en het verschil hiertussen voor 2016–2019

Jaar	Begroting	Resultaat	Vershil
2016	- 37.6	23.1	60.7
2017	- 32.7	63.9	96.6
2018	30.8	91.4	60.6
2019	- 32.6	185.5	218.0

* Door afronding kunnen verschillen achter de komma ontstaan

Tabel 4: Financiële kengetallen vo 2015–2019 (2015–2019 = gerealiseerd, 2020–2022 = prognoses van de besturen)

Jaar	Liquiditeit	Solvabiliteit I	Solvabiliteit II (inclusief voorzieningen)	Rentabiliteit
2015	1,54	0,47	0,61	0,7
2016	1,61	0,48	0,63	0,3
2017	1,72	0,47	0,62	0,7
2018	1,81	0,46	0,62	1,0
2019	1,99	0,46	0,61	2,0
2020	1,86	0,45	0,60	- 0,6
2021	1,76	0,44	0,60	- 0,3
2022	1,76	0,44	0,60	- 0,3

* Rentabiliteit wordt weergegeven als percentage, de andere drie kengetallen als proportie.

1.2 Samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs (po en vo)

De samenwerkingsverbanden realiseerden over 2019 voor het eerst een negatief resultaat, van € 1,1 mln.² Daarmee zet de dalende trend vanaf 2016 door. Door het negatieve resultaat zullen de mogelijk bovenmatige eigen vermogens afnemen. De negatieve resultaten van de samenwerkingsverbanden moeten er uiteindelijk toe leiden dat het bovenmatig eigen vermogen van de sector ook afneemt.

Het is van belang dat de samenwerkingsverbanden van elkaar kunnen leren bij het verantwoorden van reserves. Daarom wordt er verder gebouwd aan samenwerkingsverbandenopdekaart.nl.

Tabel 5: Begrote en gerealiseerde resultaat samenwerkingsverbanden, in miljoenen, en het verschil hiertussen voor 2016–2019

Jaar	Begroting	Resultaat	Vershil
2016	17.3	48.8	31.4
2017	0.76	31.8	31.0
2018	- 18.9	19.5	38.4
2019	- 37.2	-1.1	36.2

* Door afronding kunnen verschillen achter de komma ontstaan.

² Uit de tabel komt naar voren dat de rentabiliteit 0,0 in 2019 is, bij dit negatieve resultaat, dit is het gevolg van afronding.

Tabel 6: Financiële kengetallen samenwerkingsverbanden 2015–2019 (2015–2019 = gerealiseerd, 2020–2022 = prognoses van de besturen)

Jaar	Liquiditeit	Solvabiliteit I	Solvabiliteit II (inclusief voorzieningen)	Rentabiliteit
2015	3,15	0,68	0,69	24,0
2016	4,14	0,75	0,76	14,4
2017	4,21	0,76	0,77	1,5
2018	4,07	0,75	0,76	0,9
2019	4,10	0,75	0,76	0,0
2020	4,13	0,75	0,76	-2,1
2021	3,56	0,72	0,73	-1,8
2022	3,48	0,70	0,72	-1,0

1.3 Middelbaar beroepsonderwijs

Het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) is financieel stabiel, blijkt uit de jaarcijfers over 2019. Solvabiliteit en liquiditeit van de sector bleven stabiel, waarmee de sector zijn financiële continuïteit heeft gewaarborgd.

De rentabiliteit is aanzienlijk gedaald ten opzichte van 2018.

Tabel 7: Begroot en gerealiseerd resultaat in miljoenen in het mbo, en het verschil hiertussen voor 2016–2019

Jaar	Begroting	Resultaat	Vershil
2016	6.0	81.3	75.3
2017	-38.8	6.6	45.4
2018	2.0	94.6	92.6
2019	-11.2	51.5	62.7

* Door afronding kunnen verschillen achter de komma ontstaan

Tabel 8: Financiële kengetallen mbo 2015–2019 (2015–2019 = gerealiseerd, 2020–2022 = prognoses van de besturen)

Jaar	Liquiditeit	Solvabiliteit I	Solvabiliteit II (inclusief voorzieningen)	Rentabiliteit
2015	1,19	0,53	0,58	3,7
2016	1,31	0,53	0,59	1,6
2017	1,24	0,53	0,59	0,1
2018	1,33	0,54	0,61	1,8
2019	1,33	0,55	0,62	0,9
2020	1,19	0,55	0,61	-0,6
2021	1,04	0,55	0,61	0,1
2022	1,00	0,55	0,61	-0,1

* Rentabiliteit wordt weergegeven als percentage, de andere drie kengetallen als proportie.

Hoewel een negatief resultaat was begroot, heeft de sector over 2019 een fors positief resultaat gerealiseerd van € 63 mln. De positieve financiële resultaten leiden tot een stijging van de reserves van de sector. Inzetten op het verlagen van de reserves blijft een punt van aandacht.

1.4 Hoger onderwijs

De hogescholen en universiteiten waren over het algemeen gesproken eind 2019 financieel gezond. Een eerste analyse toont weliswaar aan dat 8 van de 17 universiteiten en 16 van de 34 hogescholen over 2019 een negatief resultaat boekten. Maar in de meeste gevallen lijkt dat niet te leiden tot een acute verslechtering van de financiële positie. Het ziet ernaar uit dat het hoger onderwijs zijn financiële ruimte goed gebruikt en dat het taboe op negatieve begrotingen of realisaties doorbroken is.

Toekomstige ontwikkelingen als gevolg van de coronacrisis zijn niet eenvoudig te voorspellen. Vooral de universiteiten, maar ook enkele hogescholen, opereren in een internationale context en met meer onzekere geldstromen, al is de eerste geldstroom nog steeds de grootste bron van inkomsten.

1.4.1 Hogescholen

Tabel 9: Begrote en gerealiseerde resultaat in miljoenen in het hbo en het verschil hiertussen voor 2016–2019

Jaar	Begroting	Resultaat	Vershil
2016	- 70.2	- 91.3	- 21.0
2017	- 95.4	- 11.0	84.4
2018	- 22.0	113.3	135.3
2019	- 43.4	8.8	52.2

* Door afronding kunnen verschillen achter de komma ontstaan

** Van een hogeschool zijn de cijfers nog niet verwerkt i.v.m. late aanlevering. In de Financiële Staat van het Onderwijs zullen deze nog worden verwerkt

Tabel 10: Financiële kengetallen hbo (2015–2019 = gerealiseerd, 2020–2022 = prognoses van de besturen)

Jaar	Liquiditeit	Solvabiliteit I	Solvabiliteit II (inclusief voorzieningen)	Rentabiliteit
2015	1,10	0,46	0,52	0,6
2016	1,03	0,44	0,49	- 2,2
2017	1,07	0,44	0,51	- 0,3
2018	1,19	0,45	0,52	2,5
2019	1,11	0,46	0,54	0,2
2020	0,92	0,45	0,52	- 1,6
2021	0,80	0,44	0,51	- 0,6
2022	0,73	0,44	0,50	- 0,3

* Rentabiliteit wordt weergegeven als percentage, de andere drie kengetallen als proportie.

** Van een hogeschool zijn de cijfers nog niet verwerkt i.v.m. late aanlevering. In de Financiële Staat van het Onderwijs zullen deze nog worden verwerkt

De rentabiliteit van de hogescholen is met 0,2% laag, zoals elk jaar, sinds 2015. De solvabiliteit bleef nagenoeg stabiel. De liquiditeit van de hogescholen daalde licht.

1.4.2 Wetenschappelijk onderwijs

Tabel 11: Begroot en gerealiseerd resultaat in miljoenen in het wo en het verschil hiertussen voor 2016–2019

Jaar	Begroting	Resultaat	Vershil
2016	- 37.2	137.0	174.1
2017	- 68.7	74.1	142.9
2018	- 51.0	67.0	118.1
2019	- 58.2	121.3	179.5

* Door afronding kunnen verschillen achter de komma ontstaan

Tabel 12: Financiële kengetallen wo 2014–2021 (2014–2018 = gerealiseerd, 2019 en 2020 zijn prognoses van de besturen)

Jaar	Liquiditeit	Solvabiliteit I	Solvabiliteit II (inclusief voorzieningen)	Rentabiliteit
2015	0,99	0,49	0,55	2,2
2016	1,02	0,49	0,55	2,0
2017	1,01	0,49	0,55	1,1
2018	1,03	0,49	0,55	0,9
2019	1,02	0,48	0,54	1,6
2020	0,83	0,49	0,55	-1,2
2021	0,66	0,48	0,54	-0,8
2022	0,61	0,47	0,53	-0,2

* Rentabiliteit wordt weergegeven als percentage, de andere drie kengetallen als proportie.

In 2019 was de rentabiliteit 1,6%. De reden daarvoor is dat de universiteiten in december ruim € 96 mln. aan rijksbijdrage extra kregen. Dit geld wordt de komende jaren besteed, onder andere aan de sectorplannen voor bèta/techniek en social sciences en humanities. Zonder deze extra middelen zou de waarneembare trend van lagere resultaten die zich nu enkele jaren voordoet, zich verder hebben voortgezet. De rentabiliteit zou, gecorrigeerd voor de genoemde € 96 mln., uit zijn gekomen op 0,3%. De solvabiliteit van de universiteiten daalde licht en de liquiditeit bleef stabiel.

Bovenmatige reserves per sector

2.1. Inleiding en samenvatting

Tijdens het AO over de lumpsum op 6 maart 2019 hebben we toegezegd een signaleringswaarde te ontwikkelen voor bovenmatige reserves.³ We stuurden u daarover het rapport «Het detecteren van mogelijk bovenmatig publiek eigen vermogen» en onze reactie.⁴

De inspectie benadrukt dat de signaleringswaarde voor het eigen vermogen geen norm is, maar een startpunt voor een gesprek. Een bestuur kan immers goede redenen hebben om tijdelijk eigen vermogen aan te houden boven de signaleringswaarde.

In de onderstaande tabel staan de resultaten van het toepassen van de signaleringswaarde voor verslagjaar 2019. Voor de vergelijking zijn de cijfers sinds 2015 opgenomen.

Tabel 1: Mogelijk bovenmatig eigen vermogen per sector (in miljoenen)

		2015	2016	2017	2018	2019
po	<i>Aantal besturen met mogelijk bovenmatig EV</i>	628	623	619	580	590
	Mogelijk bovenmatig EV	€ 879	€ 893	€ 912	€ 850	€ 906
vo	<i>Aantal besturen met mogelijk bovenmatig EV</i>	121	126	129	132	145
	Mogelijk bovenmatig EV	€ 222	€ 223	€ 232	€ 244	€ 288
swv	<i>Aantal besturen met mogelijk bovenmatig EV</i>	131	131	129	133	136
	Mogelijk bovenmatig EV	€ 118	€ 165	€ 163	€ 179	€ 175
mbo	<i>Aantal besturen met mogelijk bovenmatig EV</i>	8	9	10	7	6
	Mogelijk bovenmatig EV	€ 68	€ 68	€ 53	€ 60	€ 64
hbo	<i>Aantal besturen met mogelijk bovenmatig EV</i>	9	6	5	3	3
	Mogelijk bovenmatig EV	€ 30	€ 13	€ 8	€ 10	€ 9
wo	<i>Aantal besturen met mogelijk bovenmatig EV</i>	1	2	2	2	2
	Mogelijk bovenmatig EV	€ 1	€ 3	€ 4	€ 3	€ 3

Er zijn geen grote wijzigingen ten opzichte van 2018. Het is aannemelijk dat de toename in het po en vo samenhangt met de late beschikbaarstelling van extra financiële middelen. Bij de samenwerkingsverbanden zijn de mogelijk bovenmatige eigen vermogens licht afgenomen. Dat geldt ook voor het hbo en het wo. We gaan daarom door met de vereenvoudiging en het beter voorspelbaar maken van de bekostiging, zoals we toezegden in onze brief van 29 juni 2020. Dat moet bijdragen aan scherper begroten en betere informatie voor besturen.

³ Kamerstukken, 31 293 en 31 289, nr. 449.

⁴ Kamerstuk 35 300 VIII, nr. 207.

2.2 Signaleringsbeeld per sector

2.2.1 Primair en voortgezet onderwijs

Tabel 2: Besturen met mogelijk bovenmatig eigen vermogen (EV) in het po

Jaar	Totaal aantal besturen	Aantal besturen met mogelijk bovenmatig EV	Percentage besturen met mogelijk bovenmatig EV	Mogelijk bovenmatig EV (in mln.)
2015	1.061	628	59%	€ 879
2016	1.024	623	61%	€ 893
2017	996	619	62%	€ 912
2018	963	580	60%	€ 850
2019	936	590	63%	€ 906

* In het resultaat 2019 is ook ca € 150 mln. aan convenantsgeld voor het po verwerkt. Dit heeft een oprijvend effect op resultaat, rentabiliteit en eigen vermogen.

Tabel 3: Besturen met mogelijk bovenmatig eigen vermogen (EV) in het vo

Jaar	Totaal aantal besturen	Aantal besturen met mogelijk bovenmatig EV	Percentage besturen met mogelijk bovenmatig EV	Mogelijk bovenmatig EV (in mln.)
2015	291	121	42%	€ 222
2016	289	126	44%	€ 223
2017	289	129	45%	€ 232
2018	285	132	46%	€ 244
2019	281	145	52%	€ 288

* In het resultaat 2019 is ook ca € 150 mln. convenantsgeld voor het vo verwerkt. Dit heeft een oprijvend effect op resultaat, rentabiliteit en eigen vermogen.

2.2.2 Samenwerkingsverbanden

Tabel 3: Samenwerkingsverbanden (swv) met mogelijk bovenmatig eigen vermogen (EV)

Jaar	Totaal aantal swv	Aantal besturen met mogelijk bovenmatig EV	Percentage besturen met mogelijk bovenmatig EV	Mogelijk bovenmatig EV (in mln)
2015	153	131	86%	€ 118
2016	152	131	86%	€ 165
2017	152	129	85%	€ 163
2018	152	133	88%	€ 179
2019	152	136	89%	€ 175

2.2.3 Middelbaar beroepsonderwijs

Tabel 4: Besturen met mogelijk bovenmatig eigen vermogen (EV) in het mbo

Jaar	Totaal aantal besturen	Aantal besturen met mogelijk bovenmatig EV	Totaal EV in de sector (in mln.)	Mogelijk bovenmatig EV (in mln.)	Percentage mogelijk bovenmatig EV t.o.v. totaal EV
2015	63	8	€ 2.506	€ 68	2,7%
2016	63	9	€ 2.583	€ 68	2,6%
2017	62	10	€ 2.583	€ 53	2,1%
2018	60	7	€ 2.677	€ 60	2,2%
2019	61	6	€ 2.772	€ 64	2,3%

2.2.4 Hoger onderwijs

Tabel 5: Besturen met mogelijk bovenmatig eigen vermogen (EV) in het hbo

Jaar	Totaal aantal besturen	Aantal besturen met mogelijk bovenmatig EV	Totaal EV in de sector (in mln)	Mogelijk bovenmatig EV (in mln)	Percentage mogelijk bovenmatig EV t.o.v totaal EV
2015	36	9	€ 1.729	€ 30.0	1,7%
2016	36	6	€ 1.639	€ 13.4	0,8%
2017	36	5	€ 1.623	€ 8.1	0,5%
2018	35	3	€ 1.745	€ 10.2	0,6%
2019	34	3	€ 1.653	€ 8.8	0,5%

* De gegevens van één hogeschool zijn op het moment van opstellen van deze tabellen nog niet ontvangen. Ze leiden mogelijk nog tot aanpassingen.

Het mogelijk bovenmatig publiek eigen vermogen is licht gedaald: van € 10 mln. naar € 9 mln. Dit speelt bij een zeer beperkt aantal hogescholen.

Tabel 6: Besturen met mogelijk bovenmatig eigen vermogen (EV) in het wo

Jaar	Totaal aantal besturen	Aantal besturen met mogelijk bovenmatig EV	Totaal EV in de sector (in mln)	Mogelijk bovenmatig EV (in mln)	Percentage mogelijk bovenmatig EV t.o.v totaal EV
2015	18	1	€ 3.510	€ 1.1	0,03%
2016	18	2	€ 3.609	€ 2.6	0,07%
2017	18	2	€ 3.702	€ 3.6	0,10%
2018	18	2	€ 3.761	€ 3.1	0,08%
2019	18	2	€ 3.790	€ 2.5	0,07%

* In het resultaat 2019 is ook het sectorgeld voor het wo verwerkt. Dat heeft een oprijvend effect op resultaat, rentabiliteit en eigen vermogen.

Het mogelijk bovenmatig publiek eigen vermogen is licht gedaald met ongeveer € 0,5 mln. Dit speelt bij een aantal kleine (levensbeschouwelijke) universiteiten.